

Sabbatten

Ugens vers

"Og Jesus sagde til dem: "Sabbatten blev til for menneskets skyld, og ikke mennesket for sabbattens skyld. Derfor er Menneskesønnen herre også over sabbatten." (*Mark 2,27-28*).

Introduktion

Jesus blev hele tiden kritiseret af de religiøse ledere med hensyn til sin sabbatshelligholdelse. Han svarede dem ved at understrege sin autoritet som herre over sabbatten (*Matt 12,8; Mark 2,28; Luk 6,5*). Han viste også, hvordan rigtig helligholdelse af sabbatten skulle være.

I dag møder vi ikke kun udfordringen m.h.t. "korrekt overholdelse" af sabbatten, men også med den populære opfattelse, at søndag, ikke sabbatten, er den sande hviledag. Men de, som går ind for søndagen, finder intet i evangelierne, der støtter deres synspunkt. Stridsspørgsmålene omkring sabbatten i evangelierne drejede sig kun om, hvordan sabbatten skulle holdes, aldrig om hvornår.

Både Jesu liv og hans lære levner ingen tvivl om, at den syvende dag er sabbat og ville vedblive med at være Guds hviledag, også efter hans død og opstandelse.

I denne uge vil vi se på Jesu forhold til sabbattens oprindelse og hvem, der er herre over sabbatten. Vi vil dernæst studere Jesu eksempel og lære med hensyn til at overholde sabbatten, og til sidst vil vi se på disciplenes eksempel efter opstandelsen.

Ugens tekster

- Joh 1,1-3
- Matt 12,1-5
- Luk 4,16-21
- Joh 5,16-17
- Matt 24,20

Joh 1,1-3
Kol 1,16
Hebr 1,1-2

Kristus, sabbattens skaber

Hvad fortæller disse tekster om Jesu rolle i skabelsen? Hvorfor er dette vigtigt, især når vi tænker på sabbattens oprindelse?

Johannes begynder sit evangelium med de berømte ord: "I begyndelsen var Ordet ... Alt blev til ved ham, og uden ham blev intet til af det, som er" (*Joh 1,1-3*). Hverken Johannes eller Paulus levner nogen tvivl om Jesu rolle i skabelsen. Guds søn, Jesus Kristus, skabte alt: "I ham blev alting skabt i himlene og på jorden, det synlige og det usynlige, troner og herskere, magter og myndigheder. Ved ham og til ham er alting skabt" (*Kol 1,16-17*). Gud skabte ved Kristus hele universet, inklusive vores solsystem, jorden og alt på den, både levende og ikke-levende.

Kristus blev menneskenes forløser, men var også deres skaber. Og lige fra begyndelsen, ved afslutningen af skabelsesugen, gav Herren os en hviledag. "Fordi Sabbatten blev til for menneskets skyld, er den Herrens dag. Den tilhører Kristus... Da Kristus har skabt alt, har han også skabt Sabbatten. Den er af ham bestemt til at være et mindesmærke over skaberværket." (Ellen White, *Jesu liv*, s. 200).

Den samme Gud, som skabte menneskene med et behov for hvile, gav dem også muligheden for hvile, nemlig en ugentlig dag, hvor menneskene skal lægge alt deres arbejde og alle deres bekymringer til side og hvile i ham, som er Skaberens. Efter at have fuldført skabelsen hvilede han selv på den syvende dag, ikke på grund af træthed, men for at velsigne og hellige sabbatten og give et eksempel til efterfølgelse. Og han hvilede også på sabbatten, da han havde fuldført vores forløsning på korset, ikke fordi han havde brug for det, men bl.a. for at bekræfte sabbattens evige gyldighed. Kristus, som inviterer rastløse mennesker til at hvile i ham (*Matt 11,28-29*), indbyder os til at hvile på en speciel dag, en gang om ugen, hver sabbat.

Sabbatshelligholdelse knytter os til jordens begyndelse ved skabelsen, til selve grundvolden for vores eksistens. Der findes næppe noget bedre tidspunkt end den dag til at tænke over det vigtige spørgsmål: hvad gør jeg med den eksistens, som Gud har givet mig?

Til at
tænke over

Kristus, sabbattens herre

Matt 12,1-2

Hvad sker der i denne beretning? Hvorfor betragtede farisæerne denne handling som "ikke tilladt"?

5 Mos 23,26 siger: "Når du kommer ind på en anden mands kornmark, må du gerne plukke aks med hånden, men du må ikke svinge seglen i hans korn." Problemet var altså ikke handlingen i sig selv, men den dag, den blev udført på. Rabbinske regler forbød udtrykkeligt mange former for arbejde på sabbatten, fx at høste, tærsk og sortere. Ved at plukke kornet, gnide det i hænderne og sortere kernerne fra avnerne overtrådte disciplene disse forbud.

Matt 12,3-5

Hvilken betydning har det, at Jesus benyttede disse eksempler for at svare farisæerne?

Med det første eksempel (1 Sam 21,1-6) sagde Jesus, at selv om David og hans mænd under normale forhold ikke skulle have spist det brød, der var forbeholdt præsterne (3 Mos 24,9), kunne deres handling betragtes som en lovlig overtrædelse af en ceremoniel regel, fordi deres liv var i fare. Jesu andet eksempel (Matt 12,5) drejer sig om ofringer, som foregik i tempeltjenesten om sabbatten, hvor der var dobbelt så mange ofringer som på andre dage (4 Mos 28,9-10). Jøderne accepterede, at tempeltjenesten havde højere prioritet end sabbatten.

Efter disse to eksempler kom Jesus med to udtalelser, som stadfæster hans autoritet til at omdefinere farisæernes byrdefulde sabbatshelligholdelse: (1) "Sabbatten blev til for menneskets skyld, og ikke mennesket for sabbattens skyld" (*Mark 2,27*). Her bekræfter Jesus sabbattens oprindelse til Edens Have og omdefinerer farisæernes forkerte prioritering mht. mennesker og sabbatten: Sabbatten blev skabt til menneskenes fordel og bliver ved med at være en gudgiven gave til menneskenes gavn, i stedet for at menneskene skal være til tjeneste for sabbatten. (2) Ved at sige "Derfor er Menneskesønnen herre også over sabbatten" (*Mark 2,28*) stadfæstede Kristus sin stilling som skaber og sabbattens lovgiver. Derfor var han den eneste, som havde ret til at befri sabbatten fra disse menneskeskabte regler.

Guds folks åndelige ledere anklagede sabbattens herre for at krænke den dag, han selv havde skabt og helliget. Hvad bør vi alle lære deraf om farerne for åndelig blindhed hos dem, som burde vide bedre?

Til at tænke over

Jesu eksempel

Luk 4,16

Hvad fortæller denne tekst om Jesu holdning til sabbatten? Hvorfor har dette betydning for os i dag? Se også Joh 14,15 og 1 Pet 2,21.

Det ord for sædvane, som Lukas benytter, kommer fra et græsk ord, som har med vaner at gøre, der gentages i tid og form. Jesus gik med andre ord regelmæssigt i synagogen hver sabbat, når han kunne. Desuden er dette så vigtigt for Lukas, at han fire gange i sit evangelium nævner Jesu tilstedeværelse i en synagoge på forskellige sabbatter (Luk 4,16; 4,31; 6,6; 13,10). Lukas identificerer også specifikt sabbatten som den syvende dag (Luk 23,54-24,1). Det faktum, at Jesus i sin tid her på jorden sammen med jøderne fejrede den syvende dag som sabbat, bekræfter, at den ugentlige cyklus ikke var blevet forandret, siden loven blev givet på Sinaj – eller siden skabelsen for den sags skyld. Hans overholdelse af sabbatten er et eksempel for alle kristne, både mht. tidspunkt og måde.

Luk 4,16-21

Hvad læste Jesus ved denne anledning i synagogen? Hvorfor er dette betydningsfuldt?

Dette var ikke første gang, at Jesus læste og talte i en synagoge. Der var gået over et år, siden han blev døbt i Jordanfloden. Men dette var første gang, siden han forlod sit tømrerværksted, at Jesus besøgte Nazaret, hvor han havde tilbragt de første 30 år af sit liv, og hvor han var kommet i den lokale synagoge. Mange gange i sine ungdomsår "blev han i synagogen på sabbatsdagen opfordret til at læse teksten fra en af profeterne, og hans tilhørere blev begejstrede, når der faldt nyt lys over de velkendte ord fra den hellige tekst." (Ellen White, *Jesu liv*, s. 42).

Men denne gang var det anderledes. Jesus udvalgte en bestemt tekst, Esajas 61,1-2, som forklarer Messias' arbejde på jorden, og hvordan han skulle komme "for at udråbe et nådeår fra Herren" (Luk 4,19). Dette var sabbatsåret eller jubelåret, en tid til hvile. Meget passende valgte Jesus en hviledag, sabbatten, til at bekendtgøre sit arbejde for at frelse, frigøre og helbrede. Vi finder i sandhed hvile i Jesus, en hvile som på en meget konkret måde kommer til udtryk hver sabbat.

Sabbatsmirakler

Evangelierne omtaler mange mirakuløse helbredelser, som Jesus foretog om sabbatten. Det er interessant, at Jesus i de fleste tilfælde tog initiativet til disse helbredelser, som om han med vilje ønskede at helbrede på sabbatten, selv om han lige så godt kunne have gjort det på en anden dag.

Matt 12,10-12
Luk 13,15-16
Joh 5,16-17

Hvilke argumenter gives i hver af de følgende tekster for at retfærdiggøre Jesu helbredelser på en sabbatsdag?

Det er rigtigt, at vi skal sætte vores egne interesser til side på sabbatten, (2 Mos 20,9; Es 58,13), og den bør aldrig opfattes som en tid for nytteløs lediggang. I sin strid med farisæerne gjorde Jesus det meget klart, at det er "tilladt at gøre noget godt på en sabbat" (Matt 12,12). Ifølge de rabbinske traditioner kunne en syg person behandles på en sabbat, hvis det var en livstruende situation. Det var også tilladt at trække et dyr op af en grøft for at redde dets liv, hvis det var faldet i på en sabbat. Var et menneskeliv ikke mere værd end et dyr? Desværre viste Jesu kritikere mere omsorg for deres egne dyr end for lidende mennesker. De godkendte, at man kunne give et dyr vand, men ikke at man helbredte et menneske. Jesus sagde også: "Min fader arbejder stadig, og jeg arbejder også" (Joh 5,17) som en henvisning til Guds arbejde for sine skabninger. Selv på sabbatsdagen bliver han ved med at give liv og at opretholde universet (Hebr 1,2-3).

Jesus lærte, at vi ikke må være legalistiske i vores overholdelse af sabbatten. At holde sabbatten betyder at "hvile" fra vores eget arbejde (Hebr 4,10), og endnu vigtigere at holde op med at forsøge at arbejde os til frelse, noget som alligevel er umuligt. Satan ønsker at få os til at holde sabbat på en egoistisk måde. Hvis han ikke kan få os til at opgive sabbatten, vil han forsøge at skubbe os til den anden yderlighed: legalisme.

Selv om det er let at blive legalistisk mht. til sabbatten, kan man også blive for ligeglad med at holde den. Hvordan finder vi en balance? Hvorfor må vi også være forsigtige i vores reaktion på, hvordan andre holder sabbat (glem ikke, hvordan farisæerne så på Jesu sabbatsholdelse)?

Til at
tænke over

Sabbatten efter Jesu opstandelse

Mange kristne holder søndagen i stedet for sabbatten og giver mange begrundelser for dette. Jesu opstandelse er den vigtigste af dem. Ud over den lille detalje, at intet i Det Nye Testamente, afsnittene om opstandelsen inkluderet, lærer, at søndag skal erstatte sabbatten, viser Det Nye Testamente, at det var Kristi hensigt, at sabbatten også skulle holdes efter hans opstandelse.

Matt 24,20

Hvad skete der med sabbatten i de år, der fulgte efter Jesu opstandelse?

Jesu ord i Matt 24,20 viser, at i år 70 e.Kr. – ca. 40 år efter hans død og opstandelse – skulle sabbatten opfattes som ligeså hellig, som den altid havde været. Det ville være upassende på en sabbat med al den ståhej, ophidselse, frygt og rejse, som var nødvendig for at flygte fra Jerusalem.

ApG 13,14.42;
14,1; 17,1-2; 18,4

Hvilke andre beviser finder vi, der viser, at den syvende dag blev ved med at være den hellige sabbat også efter Jesu opstandelse?

Den bedste måde at holde sabbat på for disciplene var at gå i synagogen. På samme måde bør det være med kirkegang for os i dag. Vi ser dette specielt tydeligt hos Paulus, som regelmæssigt var til stede ved sabbatgudstjenesten i synagogen, når der ikke var nogen kristen menighed. Det var hans sædvane, og heri fulgte han Jesu eksempel (ApG 17,2). Selv om han var hedningernes apostel og en fortaler for retfærdiggørelse af tro, gik han i reglen i synagogen om sabbatten, ikke kun for at tale til jøderne, men også for at holde sabbatten hellig.

En sabbat, efter at gudstjenesten var forbi, tryglede hedningerne Paulus om at forkynde evangeliet for dem. Apostlen kunne have bedt dem om at komme igen næste dag, søndag, for at høre ham, men han ventede en hel uge. "Den følgende sabbat var næsten hele byen kommet sammen for at høre Herrens ord" (ApG 13,44). Disse tekster giver os nogle mægtige beviser for, at den første kristne kirke ikke kendte noget til, at den første dag i ugen skulle have erstattet den syvende.

Til at
tænke over

Okay, så vi ved, at vi har ret mht. sabbatten på den rigtige dag. Det er selvfølgelig vigtigt. Men hvordan kan vores sabbatshelligeholdelse gøre os til mere medfølende, kærlige og omsorgsfulde kristne?

Læs Ellen White

· *Jesu liv, Sabbatten*, s. 195-201

"Derfor er Menneskesønnen herre også over sabbatten." Disse ord er fulde af belæring og trøst...

De viser hen til ham, som både skaber og helliggør. De fortæller, at han, som skabte alle ting i himlen og på jorden, og ved hvem alle ting består, er menighedens hoved, og at vi ved hans magt er blevet forligt med Gud. For da han talte om Israel, sagde han: "Også mine sabbatter gav jeg dem som tegn mellem mig og dem, så de kunne forstå, at jeg, Herren, helliger dem." Sabbatten er altså et tegn på Kristi magt til at helliggøre os. Sabbatten gives som tegn på hans helliggørende kraft til alle dem, der ved Kristus bliver en del af Guds Israel." (*Ellen White, Jesu liv*, s. 200-201).

Spørgsmål
til drøftelse

- 1. Vi tilhører Kristus, både fordi han har skabt os, og fordi han har frelst os. Hvordan minder sabbatten os på en speciel måde om disse vigtige sandheder?**
- 2. Hvori ligger problemet med en legalistisk lydighed imod det fjerde bud? Hvorfor er en udvandet overholdelse af sabbatten på den anden side ikke svaret på legalisme? Hvad er det specielt, der gør sabbatshelligholdelse til en velsignelse?**
- 3. Hvorfor bør sabbatten og muligheden for at hvile på den dag være en særlig påmindelse for os om den vigtige sandhed, at vi ikke frelses ved gerninger, men alene på grund af Kristi fortjeneste på vores vegne?**
- 4. Hvad kan vi lære mht. at holde sabbat fra Jesu eksempel om helbredelse på sabbatten? Hvordan kan disse helbredelser få os til bedre at forstå, hvad sabbattens egentlige hensigt er?**
- 5. Budet siger, at vi skal holde sabbatten "hellig". Tænk over nogle af dine sabbatsaktiviteter. Hvor hellige er de?**

Aktiviteter og dialog

Guds Ord

- Lukasevangeliet indeholder i kapitlerne 13 og 14 beretninger om Jesus, som vi ikke finder i de øvrige evangelier. Sabbatshelholdelse er central i disse kapitler. Lad evt. et eller flere medlemmer på forhånd læse og gengive beretningerne om
  - Den krumbøjede kvinde (Luk 13,10-17)
  - Manden med vand i kroppen (Luk 14,1-6)
  - Sabbatsfesten (Luk 14,7-14)

Mødet med dagligdagen

- Hvis I ønsker at være virkeligt aktive, forbered evt. med nogle af menighedens børn at opføre en af disse beretninger for alle.
- Tænk over de mennesker, du møder i hverdagen. Er der iblandt dem nogen, som har brug for den frihed og hvile, som Jesus tilbyder, og som sabbatten er et udtryk for?

Forstå det bedre

- Jesu omtale af den krumbøjede kvinde i Luk 13,16 som "Abrahams datter" er enestående og ikke fundet i samtidens jødedom. Jesus giver denne kvinde en plads i Gudsrigets fællesskab, som forbløffede hans tilhørere.
  - Den frihed Jesus omtaler, og som hans sabbatshelbredelser var et tegn på, omtaler Jesus allerede fra begyndelsen af sit offentlige virke i sin prædiken i Nazaret, gengivet i Luk 4,16-19.
- I modsætning til, hvad mange hævder, er sabbatten også understreget i Apostlenes Gerninger. Lukas bruger samme vending om Paulus og Jesus, når han skriver at de "efter sædvane" (Luk 4,16 og ApG 17,2) gik til synagogen på sabbatsdagen. Det var ikke blot en evangelisk strategi; som det var før korset, var det efter korset. Men derudover er sabbatten også henvist til i to centrale tekster i Apostlenes Gerninger. Først citeres sabbatsbuddet i den eneste direkte gengivelse, Det Nye Testamente bringer af en kristen gudstjeneste (ApG 4,24). Omtalen af Gud som den, der skabte "himlen og jorden og havet med alt, hvad de rummer" citerer 2 Mos 20,11. Den bliver gentaget endnu en gang, når Paulus holder sin første tale til hedninger i Lystra (ApG 14,15). Det er bemærkelsesværdigt men naturligt, at netop sabbatten fremhæves for hedninger. En pointe ved sabbatten er jo netop, at Gud er alles Gud.

Uddybende
spørgsmål

Til at
tænke over

NOTER

- Vi finder de ti bud gengivet første gang i 2 Mosebog 20,1-17. Af de ti er det fjerde og det femte de eneste bud, som er udtrykt positivt: "Husk sabbatsdagen" siges der i det fjerde bud, "Ær din far og din mor," siger det femte (vers 9 og 12). Disse to bud står i centrum af budene. Begge taler de om vores oprindelse, sabbatsbudet om Gud som vores skaber, det femte bud om vores menneskelige oprindelse.
- Sabbatsbudet er det længste af de ti bud. Grunden til det er bl.a., at det indbefatter vores medmennesker af alle samfundsklasser og til og med dyrene. Gud ønsker hvile for alle. Dermed leder dette bud os ind i lovens anden del, der omhandler vores forhold til andre mennesker.
- Hvordan kan sabbatsdagen blive en dag, hvor vi som familie ærer vores ældre? Hvordan kan vi gøre sabbatten til en dag, hvor vi deler ligeligt med alle og understreger, at Gud ønsker, at alle i samfundet skal have del i hans hvile?
- Sabbatten er tænkt som en glædesdag. Det er blevet sagt, at vi som adventister "holder sabbatten", mens jøderne "fejrer" den.
  - Hvad kan vi gøre for at gøre sabbatten til en åndelig festdag for alle i familien? Del praktiske forslag og eksempler fra din erfaring med klassen.
  - Hvad gør Gud glad om sabbatten?
